

การฝึกอบรมเพื่อประกอบวิชาชีพทนายความในต่างประเทศ

ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ มีการแบ่งวิชาชีพกฎหมายออกเป็นสองแขนง คือ Barrister และ Solicitor ซึ่งแต่ละแขนงก็มีสถาบันควบคุมการศึกษาอบรม ลักษณะและสภาพของงาน รวมทั้งสถานที่ทำงานที่แตกต่างกันออกไป การแบ่งวิชาชีพกฎหมายออกเป็นสองแขนงนี้นับเป็นลักษณะเฉพาะของอังกฤษ¹

ในประเทศอังกฤษซึ่งวิชาชีพกฎหมายแบ่งเป็นสองสาขานี้ เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1380 อันเป็นระยะแรกที่ประเทศอังกฤษได้มีการว่าความในศาล โดยผู้มีวิชาชีพในทางกฎหมายโดยเฉพาะในครั้งนั้น ผู้ที่ว่าต่างแก้ต่างตัวความในศาลเรียกว่า "ชาร์จินท์ส (Serjeantuos) หรือเรียกเป็นภาษาละตินว่า "ชาร์เวียนเตส ริจิส แอค เลเกม" (Sarvientes Regis ad Legem) บุคคลประเภทนี้เป็นทนายความอาวุโส และเป็นนักกฎหมายประเภทเดียวที่มีสิทธิว่าความในศาลคอมมอน พลีสส์ ส่วนในศาลอื่นๆ มีเนติบัณฑิตเป็นผู้ว่าความ แต่ว่าตระเตรียมคดีก่อนที่คดีจะขึ้นสู่ศาลนั้น จัดทำโดยนักกฎหมายซึ่งเรียกว่า "แอทเทอร์นีย์" (Attorneys) การที่มีการแบ่งหน้าที่ในการแบ่งแยกวิชาชีพกฎหมายออกเป็นสาขา กล่าวคือ สาขาแรกคือ "ชาร์จินท์" และเนติบัณฑิต และอีกสาขาหนึ่งคือ "แอทเทอร์นีย์" ซึ่งถือว่าเป็นเจ้าพนักงานของศาล ส่วนโซลิซิเตอร์นั้นแตกต่างไปจากแอทเทอร์นีย์ ปรากฏว่ามีโซลิซิเตอร์ ขึ้นครั้งแรกในอังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 15 โซลิซิเตอร์ เป็นผู้ว่าต่างแก้ต่างตัวความในศาลชานส์ เซอริ์ ในระยะแรกเริ่มนั้น โซลิซิเตอร์เป็นนักกฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่านักกฎหมายประเภทแอทเทอร์นีย์ เมื่อมาถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18

¹ กนก อินทรมพรวรีย์. ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ ด้านการว่าความในอังกฤษ, วารสารตุลพาห 3, (กันยายน-ตุลาคม 2527) หน้า 15

นักกฎหมายประเภทอรรถเทอร์นี่ กับ โชลีชีเตอร์มีสิทธิและหน้าที่ในวิชาชีพกฎหมาย ใกล้เคียงกัน และมักจะเป็นคนๆ เดียวกัน ที่ทำหน้าที่ทั้งสองตำแหน่งความแตกต่าง ระหว่างอรรถเทอร์นี่และโชลีชีเตอร์ ได้ยกเลิกไปโดย " เดอะ จูดิเคเตอร์ แอคต์ ค.ศ.1873" (The Judicature Act 1873) นอกจากนี้ ยังมีนักกฎหมายอีก สองประเภทซึ่งต่อมาก็กลายเป็นโชลีชีเตอร์ไป คือ พรอคเตอร์ (The Porstor) และสคริฟเว่นเนอร์ (The Scrivener)²

ความแตกต่างระหว่าง Solicitor และ Barrister

Solicitor จะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในปัญหาข้อกฎหมายจัดทำนิติกรรม ร่างพินัยกรรม ดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ดำเนินการจดทะเบียน หุ้นส่วน บริษัท ฯลฯ ในคดีอาญาที่พิจารณาโดยรวบรัด (Summary Criminal Case หรือ Summary Trial) ในศาล Magistrates' Court ซึ่งเป็นคดีเล็กน้อย ที่พิจารณาโดย Lay Justice of the Peace หรือ Stipendiary Magistrate และในคดีแพ่งใน County Court ซึ่งเป็นศาลท้องถิ่นที่โดยทั่วไปมี อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีทุนทรัพย์หรือจำนวนเงินที่เรียกฟ้องไม่เกิน 5,000 ปอนด์ Solicitor มีสิทธิว่าความได้ และองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพของ Solicitor คือ The Law Society

The Law Society เป็นสถาบันวิชาชีพของ Solicitor แต่มีส่วนที่แตกต่างกับเนติบัณฑิตยสภา คือ เนติบัณฑิตยสภาทั้งสี่แห่ง ถือกำเนิดมาโดยมี ข้อบังคับฉบับอื่นเป็นประเพณีที่ยอมรับและนับถือกันมาเป็นเวลาหลายร้อยปี แต่ละสภาวาง ข้อบังคับของตนเองโดยอิสระ ส่วนเดอะ ลอร์ โซไซตี้ นั้น เป็นสถาบันวิชาชีพที่ สถาปนาขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งกฎหมายนี้ได้กำหนดอัตราค่าจ้าง ประเภทต่างๆ ของโชลีชีเตอร์ในการประกอบวิชาชีพต่างๆ ไว้ด้วย และการ ประกอบวิชาชีพกฎหมายของโชลีชีเตอร์นั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดีผู้พิพากษา ศาลอุทธรณ์ (The Master of the Rolls) ที่จะอนุญาตหรือไม่

² ธานี นทร์ กรัยวิเชียร, ระบบกฎหมายอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. หน้า 126

เดอะ ลอว์ โซไซตี้ หรือสภาโซลิซิเตอร์นี้ เป็นผู้จัดทำทะเบียนโซลิซิเตอร์ กำหนดหลักสูตรให้การอบรมศึกษา และจัดการสอบไล่ นักศึกษากฎหมาย ที่จะ เป็นโซลิซิเตอร์ ซึ่งเรียกว่า "อาร์ติเคิลด์ คลากส์" (Articled Clerks)

ผู้ที่จะเป็นโซลิซิเตอร์จะต้องเป็นนักศึกษาที่ฝึกงานในวิชาชีพกฎหมายสำนักงานของโซลิซิเตอร์แห่งใดแห่งหนึ่งมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี การฝึกงานดังกล่าวเรียกว่า "อาร์ติเคิลด์ ออฟ คลากส์ชิพ" (Articles of Clerkship) ในเมื่อนักศึกษากฎหมาย (Articled Clerk) ได้ผ่านการสอบไล่ทั้งสองภาคแล้ว และมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี จะได้รับแต่งตั้งให้ เป็นโซลิซิเตอร์ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่นักศึกษากฎหมายดังกล่าว สำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งแห่งใดในประเทศอังกฤษ อาจจะได้รับผลการลดหย่อนระยะเวลาฝึกอบรมลงมาเหลือเพียง 1-2 ปี

พึงสังเกตว่าบุคคลที่เป็นโซลิซิเตอร์ จะเป็นเนติบัณฑิตด้วยในขณะเดียวกันไม่ได้ สำหรับผู้ที่ เป็นโซลิซิเตอร์อยู่ แต่ใครจะเปลี่ยนวิชาชีพเป็นเนติบัณฑิต หรือผู้ที่ เป็นเนติบัณฑิตอยู่อยากจะเป็นโซลิซิเตอร์ อาจทำได้โดยลาออกจากสถาบันวิชาชีพของตนแล้วมาสมัครเป็นนักศึกษากฎหมายใหม่อีกวาระหนึ่ง โดยการเรียนกฎหมาย และสอบไล่ตามหลักสูตรวิชาชีพกฎหมายใหม่ที่ตนประสงค์นั้น สำหรับโซลิซิเตอร์และเนติบัณฑิตได้รับยกเว้นไม่ต้องเป็นจูรี่ มรรยาทของการประกอบวิชาชีพนี้ควบคุมโดยอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (Master of the Rolls) กับคณะกรรมการควบคุมมรรยาทที่เรียกว่า "ดิสซิพลิน คอมมิทตี" (Discipline Committee) แห่ง "เดอะ เคานซิล ออฟ เดอะ ลอว์ โซไซตี้" (The Council of the Law Society)³

ความแตกต่างที่สำคัญระหว่าง Barrister และ Solicitor ก็คือ Solicitor เท่านั้นที่ เป็นผู้ติดต่อให้ Barrister เข้ามาดำเนินคดีให้แก่ลูกค้าประชาชนทั่วไปที่ประสบปัญหาอันเป็นหรืออาจเป็นคดีความขึ้น ไม่ว่าจะในทางแพ่งหรือทางอาญา จะนำปัญหานั้นไปปรึกษา Barrister โดยตรง โดยไม่ผ่าน

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 135-136

Solicitor ไม่ได้เขาต้องไปหา Solicitor ก่อน แล้ว Solicitor ก็จะเป็นผู้ติดต่อปรึกษากับ Barrister ให้อีกทอดหนึ่ง การที่ Solicitor จะปรึกษากับ Barrister เมื่อใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและความซับซ้อนของคดีและโดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ในคดีความของ Solicitor ผู้นั้น ในคดีปกติทั่วไป Solicitor จะพบกับลูกความ สอบถามความประสงค์ของลูกความ และสอบปากคำพยานที่สำคัญปากหนึ่งหรือสองปากก่อนปรึกษาขอคำแนะนำจาก Barrister ถึงโอกาสชนะคดีของลูกความ หาก Barrister ให้ความสำคัญว่าคดีมีโอกาสมากพอสมควรที่จะชนะ Solicitor จึงจะเริ่มดำเนินการเตรียมคดีอันประกอบด้วย การสอบปากคำพยานรวมทั้งการติดต่อกับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ตามที่เห็นว่าจำเป็นและตามวิधिพิจารณาความในระหว่างการเตรียมคดีนี้ Solicitor จะปรึกษากับ Barrister ตลอดเวลาเกี่ยวกับขั้นตอนเบื้องต้นที่ควรกระทำ เช่น การส่งคำบอกกล่าวหรือให้ Barrister ร่างเอกสารที่จำเป็นต่างๆ เช่น คำคู่ความ เมื่อใกล้วันพิจารณา Solicitor จะส่งสำนวน (Brief) ซึ่งจะใช้เป็นหลักในการดำเนินคดีไปให้ Barrister สำนวน (Brief) นั้น จะประกอบด้วยข้อเท็จจริงโดยย่อ ประเด็นที่เกี่ยวข้อง ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ ความเห็นของข้อเท็จจริงโดยย่อ ประเด็นที่เกี่ยวข้อง ความเห็นของ Solicitorว่าจะเชื่อถือพยานที่มีอยู่ได้หรือไม่เพียงใด บันทึกข้อความที่คาดว่าพยานจะเบิกความในชั้นพิจารณา และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว จะจัดเตรียมขึ้นจากการหารือและตกลงกับ Solicitor ของฝ่ายตรงกันข้าม⁴

Barrister ในระบบอังกฤษนั้นโดยปกติแล้ว barrister เท่านั้นที่มีสิทธิว่าความในศาลเวินแต่คดีบางประเภทที่ Solicitor อาจว่าความใน county court และ Magistrates' court ได้ ถือได้ว่า barrister เป็นนักกฎหมายที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีเอกสิทธิ์แต่ผู้เดียวในการว่าต่างและแก้ต่างคดีแทนคู่ความในศาลสูง และมีสถาบันกลาง คือ Bar Council มีหน้าที่หลักในการธำรงไว้ซึ่งมาตรฐานเกียรติศักดิ์ และความเป็นอิสระ กับจัดรักษาและส่ง เสริม

⁴ กนก อินทร์พรวรย์, ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ
ด้านการว่าความในอังกฤษ, หน้า 19

การให้บริการแก่ barrister และเป็นผู้แทนในการติดต่อกับสถาบันอื่นและในกิจการทั้งหลายอันเกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม

1. คุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบวิชาชีพทนายความ

ปัจจุบันในประเทศไทยศึกษากฎหมายต้องศึกษาหลังจากชั้นมัธยมแล้ว โดยเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยกฎหมายเป็นเวลา 3 ปี สำเร็จแล้วในบางมหาวิทยาลัยมอบปริญญา LL.B. บางมหาวิทยาลัยมอบปริญญา B.A. จากนั้นจึงมาเรียนใน Inns of Court อบรมกฎหมายอีกเป็นเวลา 1 ปี จึงจะเข้าสอบเนติบัณฑิตได้^๕ และเมื่อสอบเป็นเนติบัณฑิตได้แล้วก็ต้องฝึกงานเป็นทนายฝึกหัด (pupilage) อีกเป็นเวลา 1 ปี จึงจะมีสิทธิว่าความในศาลได้ตามลำพังตนเอง

2. การฝึกอบรมเพื่อประกอบวิชาชีพทนายความ การประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศไทย มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานและก่อนเข้าสู่วิชาชีพมีการฝึกฝนอบรมเป็นพิเศษเพื่อให้เกิดความรู้และทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะทนายความ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติอย่างสูงในประเทศไทยโดยมีองค์กรรับผิดชอบในการให้การฝึกอบรมและควบคุมการประกอบวิชาชีพทนายความเป็นมาอย่างยาวนานเช่นเดียวกัน

2.1 องค์กรที่ให้การศึกษาและฝึกอบรม Barrister เริ่มกันด้วยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสำนักกฎหมาย (Inns of Court) แห่งใดแห่งหนึ่งใน 4 แห่ง ซึ่งมี Lincoln's Inn, The Inner Temple, The Middle Temple และ Gray's Inn สำนักกฎหมายทั้ง 4 แห่งนี้ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ใกล้กับที่ทำการศาลยุติธรรมในกรุงลอนดอนด้วยอันที่จริงแล้วสำนักกฎหมายทั้ง 4 แห่งนี้ตั้งอยู่ ณ ที่ตั้งปัจจุบันก่อนศาลยุติธรรมเป็นเวลาหลายร้อยปี โดยก่อนหน้าที่จะมีการสร้างที่ทำการศาลยุติธรรมนั้น ศาลได้ทำการพิจารณาคดีในท้องพระโรง Westminster และในที่ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า Old Hall ของ Lincoln's Inn อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าบรรดานักกฎหมายได้เข้ามาตั้งรกรากในย่านนี้ของกรุงลอนดอนตั้งแต่เมื่อใด คงแต่ทราบเป็นเลาๆ ว่า

^๕ จีรนิติ หะวานนท์, หลักวิชาชีพนักกฎหมาย กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534 หน้า 31.

บรรดานักกฎหมายมาอยู่ที่ The Temple ซึ่งหมายความถึงบริเวณสถานที่ตั้งของ Inner Temple และ Middle Temple ระหว่างศตวรรษที่ 13 ถึง 14 ส่วนที่ Lincoln's Inn และ Gray's Inn ก็คงจะเป็นในระยะเวลาก่อนหลังใกล้เคียงกันนั่นเอง

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา สำนักกฎหมายเหล่านี้เท่านั้น มีสิทธิเรียกให้คนเป็น Barrister อันจะทำให้เขาเหล่านั้นสามารถว่าความในศาลได้ และเป็นผู้ควบคุมมรรยาทและลงโทษทางวินัย สำนักกฎหมายเหล่านี้มีความรับผิดชอบที่จะต้องสอดส่องดูว่าผู้ที่มีคุณสมบัติและได้รับการศึกษาอบรมอย่างเหมาะสมแล้วเท่านั้น จึงได้รับเรียกเป็น Barrister และรับผิดชอบในการศึกษาอบรม Barrister ด้วย

ในตอนเริ่มแรก เป็นเวลาหลายศตวรรษที่สำนักกฎหมายได้พัฒนาระบบการศึกษากฎหมายให้ก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ จนจัดได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยของวิชานิติศาสตร์ เช่น การจำลองการพิจารณาคดี การอภิปรายและถกเถียงปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมายทั้งหมดนี้เป็นต้น เหตุๆให้เกิดประเพณีปฏิบัติของการมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการที่นักศึกษาต้องรับประทานอาหารในโรงอาหารของสำนักกฎหมายแห่งใดแห่งหนึ่ง อันเป็นประเพณีที่ยังคงมีอยู่มาจนถึงปัจจุบันนี้ ในสมัยก่อนนั้นในการรับประทานอาหารในโรงอาหารของสำนักกฎหมายนั้น นอกจากจะรับประทานและดื่มแล้ว นักศึกษายังฟังคำบรรยายของสมาชิกอาวุโสของสำนักกฎหมาย ทั้งยังมีโอกาสได้เห็นได้ฟังและเรียนจากการจำลองการพิจารณาคดี และการอภิปรายถกเถียงปัญหาของสมาชิกของสำนักที่สำเร็จได้รับเรียกเป็น Barrister แล้วเกี่ยวกับคดีที่เขาว่าอยู่หรือเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นแล้วหรืออาจเกิดขึ้นอีกด้วย แต่ต่อมาปรากฏว่ากิจการทางด้านสังคมของสำนักกฎหมายเหล่านี้มีมากขึ้นและค่อยๆ เข้ามาแทนที่การให้การศึกษากฎหมาย ดังนั้นใน ค.ศ.1852 สำนักกฎหมายทั้ง 4 จึงได้ร่วมกันจัดตั้ง สภาการศึกษากฎหมาย (Council of Legal Education) ขึ้นทำหน้าที่รับผิดชอบในด้านกาให้การศึกษาอบรมและสอบผู้ที่ต้องการเป็น Barrister⁶

⁶ กนก อินทร์มพรรย์, ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ ด้านการว่าความในอังกฤษ, หน้า 20-21

สภาการศึกษากฎหมายนี้เองเป็นสถาบันที่ได้วางโครงสร้างการศึกษากฎหมายของ Barrister ทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ตลอดจนเป็นผู้รับผิดชอบในความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงของการศึกษากฎหมาย เพื่อรับเรียกเป็น "เนติบัณฑิตอังกฤษ" ในรอบสิบปีที่ผ่านมา กล่าวคือ เมื่อประมาณสิบปีที่แล้วบุคคลจะรับเรียกเป็น Barrister ได้ 2 วิธี โดยเข้าศึกษากฎหมายในชั้นปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยหรือโพลีเทคนิค เมื่อได้รับปริญญาตรีทางกฎหมาย แล้วก็มาศึกษาวิชากฎหมายภาคปฏิบัติ (Vocational Stage) หรือซึ่งเดิมเรียกว่าภาค 2 ของเนติบัณฑิต (Bar Part II) อีกหนึ่งปีรวมระยะเวลาในการศึกษาทั้งหมด 4 ปี ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการสอบไล่เป็นเนติบัณฑิตไทย ส่วนอีกวิธีหนึ่งนั้นผู้เรียนเข้าสอบเนติบัณฑิตภาคแรก (Bar Part I) โดยไม่ต้องเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยหรือโพลีเทคนิคแต่อาจเข้ารับการศึกษากฎหมายจาก Inn of Court School of Law ซึ่งดำเนินการโดยสภาการศึกษากฎหมายเอง หรือ สถาบันกวดวิชาของเอกชนต่างๆ เช่น College of Law หรือแม้จะทำการศึกษาด้วยตนเองก็ทำได้ เมื่อสอบไล่ได้ภาคแรกแล้วก็มาศึกษาภาค 2 ณ สภาการศึกษากฎหมายเหมือนอย่างบัณฑิตทางกฎหมายในวิธีแรกแต่วิธีที่สองนี้จะใช้เวลาสั้นกว่าคือใช้เวลาศึกษาภาคแรกเพียง 2 ปี และภาคสองอีก 1 ปีรวม 3 ปี

การศึกษาเพื่อเป็น Barrister โดยวิธีแรก (ผ่านปริญญาตรี) และโดยวิธีที่สอง (ไม่ผ่านปริญญาตรี) ต่างมีข้อดีและข้อเสีย ข้อดีที่เห็นได้ชัดที่สุดของวิธีที่สองหรือการเตรียมตัวสอบเนติบัณฑิตภาคแรกโดยไม่ต้องผ่านปริญญาตรี คือระยะเวลาที่สั้นว่า ส่วนข้อดีของการผ่านปริญญาตรีทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยหรือโพลีเทคนิคก่อนนั้นก็คือ การศึกษากฎหมายที่สอนให้ผู้ศึกษารู้จักวิพากษ์วิจารณ์ และมองกฎหมายให้ลึกซึ้งมากกว่าเพียงพิจารณาอุปทบัญญัติที่เกี่ยวข้องเท่านั้น คือมองกฎหมายลึกเข้าไปยังเจตนารมณ์และปรัชญาซึ่งอยู่เบื้องหลังกฎหมายนั้นๆ รวมตลอดทั้งการมองกฎหมายให้เกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอีกด้วย สิ่งนี้คือปรัชญาการศึกษากฎหมายในมหาวิทยาลัย ซึ่งการศึกษากฎหมายภาคปฏิบัติในชั้นเนติบัณฑิตไม้อาจจะให้ได้ สภาการศึกษากฎหมายของอังกฤษเองก็ได้ตระหนักถึงข้อเท็จจริงเหล่านี้ และพยายามที่จะโอนความรับผิดชอบในการให้การศึกษาบรวมกฎหมายทางภาควิชาการแก่มหาวิทยาลัยและโพลีเทคนิค โดยตนรับผิดชอบในการให้

การศึกษาด้านกฎหมายในทางปฏิบัติเท่านั้น การให้การศึกษาอบรม Barrister ในยุคใหม่นี้จึงแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ชั้นแรกเรียกว่าภาควิชาการ (Academic Stage) และชั้นสองเรียกว่าภาคปฏิบัติ (Vocational Stage) ในระหว่างกลางทศวรรษ 1970-1980 สภาการศึกษากฎหมายได้เริ่มดำเนินนโยบายให้มหาวิทยาลัยและโพลีเทคนิคต่างๆ รับผิดชอบในภาควิชาการ หรือที่เรียกกันว่าเนติบัณฑิตภาค 1 เดิม แต่ผู้เดียวโดยเลิกการสอนในหลักสูตรเนติบัณฑิตภาค 1 และรับสมัครแต่เฉพาะบุคคลที่จบการศึกษาปริญญาตรีทางกฎหมายแล้ว เพื่อเข้าศึกษาในภาคปฏิบัติ (เนติบัณฑิตภาค 2 หรือภาคสุดท้ายเดิม) นโยบายของสภาการศึกษากฎหมายนี้ได้ก้าวหน้าถึงจุดที่ว่า นับตั้งแต่ปีการศึกษา 1983-1984 เป็นต้นไป ผู้ที่ประสงค์จะสมัครเข้าศึกษาเพื่อรับเรียกเป็น "เนติบัณฑิตอังกฤษ" จะต้องเป็นผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีทางกฎหมายในชั้นเกียรตินิยมอันดับ 2 เป็นอย่างต่ำจากมหาวิทยาลัยหรือโพลีเทคนิคในอังกฤษหรือเวลส์ หรือเป็นผู้สำเร็จปริญญาตรีในระดับตั้งแต่เกียรตินิยมอันดับ 2 ขึ้นไปในสาขาวิชาอื่นใดจากมหาวิทยาลัยหรือโพลีเทคนิคในอังกฤษหรือเวลส์ และทั้งสองกรณีดังกล่าว จะต้องได้ศึกษาวิชากฎหมายหลัก 6 วิชา ดังจะกล่าวรายละเอียดในตอนต่อไปด้วย

ความเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่จะเพิ่มคุณภาพของ Barrister โดยทั่วไปและมีผลโดยอ้อมทำให้คนต่างชาติมีโอกาสศึกษาน้อยลง เพราะต้องใช้เวลานานในการศึกษามากขึ้นและต้องรักษาคุณภาพในระดับเกียรตินิยมอันดับ 2 ในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้สภาการศึกษากฎหมายของอังกฤษยังได้เริ่มใช้วิธีการลดจำนวนนักศึกษา ซึ่งรับเข้าศึกษาในภาคปฏิบัติ (Vocational Stage) ในแต่ละปี ให้มีจำนวนน้อยลงเพื่อให้สัมพันธ์กับความต้องการ Barrister ของสังคมอีกด้วย

หลักสูตรการอบรม

เมื่อจบการศึกษาทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยหรือโพลีเทคนิคตามที่กำหนดไว้ข้างต้นแล้วบัณฑิตที่ประสงค์จะเป็น Barrister ต้องไปต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกในสำนักกฎหมายหนึ่งสำนักใดใน 4 สำนัก พร้อมกันนั้นก็สมัครเข้าเป็นนักศึกษาของโรงเรียนกฎหมายแห่งสภาการศึกษากฎหมาย (Inns of Court

School of Law) เพื่อทำการศึกษากฎหมายภาคปฏิบัติ (Vocational Stage) อันเป็นการศึกษาขั้นสุดท้ายก่อนได้รับ เรียก เป็น เนติบัณฑิต

ในสำนักกฎหมาย (Inn) ที่ตนสังกัด นักศึกษาจะต้องรับประทานอาหารตามจำนวนมื้อที่กำหนด เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิต่างๆ ระเบียบการที่กำหนดให้นักศึกษาต้องรับประทานอาหารเช้าในโรงอาหารของสำนักกฎหมายของตนนั้นก็เพื่อให้ นักศึกษาได้สัมผัสกับบรรยากาศของสถาบันอันจะทำให้ เขาเกิดความผูกพันและรู้สึกว่าคุณ เองเป็นส่วนหนึ่งของวงการวิชาชีพอันมีเกียรติ ทั้งนี้ โดยเริ่มต้นด้วยการทำความ สนิทสนมคุ้นเคยกับบรรดาเพื่อนร่วมสำนักกฎหมาย ซึ่งจะต้องมีความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์ กันทั้งในด้านสังคมและการงานไปจนตลอดชีวิต และในขณะที่เดียวกันนั้นเองนักศึกษายังมีโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกที่สำเร็จออกไปประกอบ วิชาชีพแล้วอีกด้วย

ก่อนที่นักศึกษาจะได้ศึกษากฎหมายภาคปฏิบัติ (Vocational Stage) ในโรงเรียนกฎหมายของสภาการศึกษากฎหมาย นักศึกษาจะต้องผ่านการ ศึกษาภาควิชาการ (Academic Stage) ในชั้นอุดมศึกษามาแล้ว การศึกษาในภาค วิชาการนั้น สภาการศึกษากฎหมายได้กำหนดไว้ว่า นักศึกษาจะต้องได้ศึกษาและสอบ ผ่านวิชาหลัก 6 วิชา (core subjects) คือ กฎหมายลักษณะสัญญา ละเมิด กฎหมายอาญา กฎหมายที่ดิน กฎหมายรัฐธรรมนูญกับกฎหมายปกครองและ เอกวิติ กับทริสต์

ในการศึกษากฎหมายภาคปฏิบัติ (Vocational Stage) สภาการ ศึกษากฎหมายได้กำหนดหลักสูตรให้ประกอบด้วยวิชาบังคับ 4 วิชา คือ

1. วิชาความรู้ทั่วไป 1 (กฎหมายลักษณะละเมิดและกฎหมายอาญา)
2. วิชาความรู้ทั่วไป 2 (การเรียกร้องในกรณีผิดสัญญาและ เอกวิติกับทริสต์)
3. กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
4. กฎหมายลักษณะพยาน

นอกจากวิชาบังคับทั้ง 4 แล้ว นักศึกษายังจะต้องเลือกศึกษาวิชา เลือกอีก 2 วิชา จากวิชาต่อไปนี้รวมเป็นทั้งหมด 6 วิชา

5. กฎหมายภาษีอากร

6. กฎหมายครอบครัว (และวิธีพิจารณาความ)
7. กฎหมายเกี่ยวกับผู้ให้เช่าและผู้เช่าอสังหาริมทรัพย์ (Law of Landlord and Tenant)
8. กฎหมายลักษณะซื้อขายและเช่าซื้อ
9. กฎหมายปกครองท้องถิ่นและกฎหมายผังเมือง (Local Government and Planning Law)
10. การโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ภาคปฏิบัติ (Practical Conveyancing)
11. การขัดกันของกฎหมายและกฎหมายประชาคมยุโรป (Conflict of Laws and European Community Law)
12. กฎหมายแรงงานและกฎหมายสวัสดิการสังคม
13. กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

ในการศึกษานี้มีกฎอยู่ว่า นักศึกษาจะต้องไม่เลือกวิชาให้ซ้ำกับวิชาซึ่งตนเคยศึกษามาแล้วในระดับปริญญาตรีนอกจากจะเป็นวิชาบังคับ ในการศึกษาวิชาบังคับ เช่น วิชาความรู้ทั่วไป 1 และ 2 แม้จะเป็นวิชาซึ่งนักศึกษาเคยศึกษามาแล้วในระดับปริญญาตรี เช่น ละเมิด สัญญา กฎหมายอาญา แต่แนวทางการเรียน และการสอบในระดับ barrister นั้น ต่างออกไปจากในระดับปริญญาตรี โดยในชั้น barrister การเรียนจะเน้นในเรื่องปัญหาในทางปฏิบัติ นักศึกษาจะต้องให้คำแนะนำปรึกษาทั้งในข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและวิเคราะห์ถึงพยานหลักฐานต่างๆ ที่มีอยู่ และที่ควรจะหาเพิ่มเติมจากนั้นนักศึกษาจะต้องร่างคำคู่ความซึ่งอาจเป็นคำฟ้อง คำให้การ หรือคำร้องสอด แล้วแต่กรณี

การจัดสอบกฎหมายภาคปฏิบัติอันเป็นภาคสุดท้ายของการศึกษาเป็น barrister นั้น ปีการศึกษาหนึ่งมีการจัดสอบสองครั้ง คือ ในเดือนพฤษภาคม และ กันยายน นักศึกษาอาจเลือกสอบในช่วงใดก็ได้ แต่โดยปกติเฉพาะนักศึกษาที่ต้องถวาระเวลาเตรียมตัวในการสอบเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ได้คะแนนดี หรือนักศึกษาที่เตรียมตัวไม่ทัน หรือไม่มีความมั่นใจตนเองอย่างมากเท่านั้น จึงจะเลือกสอบในเดือนกันยายน ทั้งนี้เพราะหากเข้าสอบในเดือนพฤษภาคมหรือมิถุนายนแล้ว เกิดพลาดพลั้งขึ้น ยังมี

โอกาสสอบแก้ตัวในเดือนกันยายนอีกครั้ง แต่ถ้าเกิดพลาดพลั้งในการสอบเดือนกันยายนแล้วก็ต้องรอไปสอบในเดือนพฤษภาคม หรือเดือนมิถุนายนของปีต่อไป

การฝึกปฏิบัติภาคพิเศษ (Practical Exercises)⁷

สำหรับนักศึกษาที่ประสงค์จะประกอบวิชาชีพ barrister ในอังกฤษและเวลส์ จะต้องเข้าหลักสูตรการฝึกปฏิบัติภาคพิเศษด้วย การฝึกภาคปฏิบัตินี้ประกอบด้วยรายการ 4 รายการดังนี้

1. การฝึกหัดการว่าความ การฝึกหัดนี้จะประกอบไปด้วยการสาธิตการพิจารณาคดีในศาลโดยมีผู้พิพากษาและ barrister เข้าร่วมในการสาธิตนี้ด้วย นักศึกษาจะได้รับแจกเอกสารที่เกี่ยวข้องก่อนหน้าการสาธิต 1 สัปดาห์เพื่อให้ได้มีโอกาสเตรียมตัวให้พร้อม อันจะทำให้สามารถเข้าใจการสาธิตได้ดียิ่งขึ้นด้วย ผู้พิพากษาจะเริ่มการสาธิตด้วยการอธิบายถึงขั้นตอนต่างๆ ในการเตรียมคดีรวมทั้งข้อสำคัญต่างๆ ที่นักศึกษาจะต้องใช้ความระมัดระวัง แล้ว barrister ก็เริ่มค้นเสนอคดีต่อผู้พิพากษาด้วยการแถลงเปิดคดี เสนอข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย และแถลงปิดคดี เมื่อจบแล้วก็จะมีการอภิปรายถกเถียงปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการสาธิตนั้นในระหว่างผู้พิพากษา barrister และนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงวิธีการดำเนินคดีโดยถ่องแท้ว่า เหตุใดจึงมีการเน้นเป็นพิเศษในบางประเด็น และไม่จำเป็นต้องให้ความสนใจในบางประเด็น และโดยทั่วๆ ไปแล้วยังแสดงให้เห็นถึงกลวิธีในการดำเนินคดีของ barrister และปฏิกิริยาของผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีด้วย ในตอนเช้าวันรุ่งขึ้นนักศึกษาจะต้องกลับมาเข้าชั้นเรียนเล็ก ซึ่งมีนักศึกษาทั้งหมดไม่เกิน 10 คน และมี barrister หนึ่งคนเป็นอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำ ในชั้นเรียนดังกล่าวนี้นักศึกษาทุกคนต้อง เสนอคดีที่ได้มีการสาธิตกันแล้วในวันก่อนต่ออาจารย์ผู้ให้คำแนะนำซึ่งจะเป็นผู้ชี้ให้เห็นและแนะวิธีการแก้ไขความบกพร่องในการเสนอคดีของนักศึกษาผู้นั้น การอบรมนี้มีทั้งหมด 6 ครั้ง โดยมีการอบรมสองสัปดาห์ต่อครั้งในภาคการศึกษาแรกและภาคการศึกษาที่สอง

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28-30.

2. การเข้ารับการอบรมการร่างเอกสารและคำคู่ความต่างๆ ในที่ทำงาน (Chambers) ของ barrister เป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 10 คน ในการอบรมนี้ นักศึกษาจะได้รับแจกเอกสารต่างๆ ซึ่งเป็นเอกสารอย่างเดียวกันกับที่ barrister จะได้รับจาก solicitor ของลูกความ นักศึกษาต้องใช้อีกเอกสารเหล่านั้นเป็นหลักในการร่างเอกสารและคำคู่ความต่างๆ ที่จำเป็นและ barrister ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำจะตรวจ อธิบาย และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้

3. การดูงานศาล โดยการตกลงกับผู้พิพากษาและพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล นักศึกษากลุ่มละ 10 คน จะได้เข้าดูงานศาลต่างๆ ครั้งละ 1 วัน รวมทั้งหมด 6 ครั้ง ในการเข้าดูงานศาลนั้นผู้พิพากษาจะพยายามปลีกตัวมาพบกับนักศึกษาในตอนเช้าก่อนออกนั่งพิจารณา และในระหว่างหยุดพักการพิจารณาผู้พิพากษาก็จะมาพบกับนักศึกษาอีกเพื่ออธิบายและตอบข้อซักถามของนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน และวิธีพิจารณาความ ซึ่งเกิดขึ้นในการพิจารณา ผู้พิพากษา County Court บางคน ให้นักศึกษาเข้าฟังการพิจารณาแต่เมื่อจะพิพากษาคดีก็ให้นักศึกษาออกไปรอนอกห้อง เมื่อพิพากษาเสร็จแล้วก็ให้นักศึกษาถกเถียงแสดงความคิดเห็นว่า นักศึกษาจะวินิจฉัยคดีนั้นอย่างไร

4. การอบรมจรรยาแห่งวิชาชีพ การอบรมนี้จะกินเวลาหนึ่งวัน โดยการบรรยายของนักกฎหมายอาวุโสเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตนของ barrister รวมทั้งความสัมพันธ์ที่ถูกต้องสมควรกับลูกความ พยาน บุคคลร่วมวิชาชีพ ผู้พิพากษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่อื่นๆ

เมื่อนักศึกษาผู้ใดสอบผ่านวิชาชีพทั้ง 6 ในกฎหมายภาคปฏิบัติและรับประทานอาหารเช้า ๗ สำนักกฎหมายของตนครบ 24 มื้อแล้วก็มีสิทธิ์จะได้รับเรียกเป็นเนติบัณฑิต สำหรับนักศึกษาที่ต้องการจะประกอบวิชาชีพ barrister ในอังกฤษและเวลส์ แม้จะรับเรียกเป็นเนติบัณฑิตแล้วก็ยังต้องรับประทานอาหารเช้าไปอีก 12 มื้อรวมเป็น 36 มื้อ ระหว่างเป็นนักศึกษาก็ต้องเข้าอบรมภาคปฏิบัติพิเศษเมื่อจบแล้วก็ยังจะต้องฝึกงานเป็นทนายฝึกหัด (Pupillage) อีกเป็นเวลา 1 ปี จึงจะมีสิทธิ์ว่าความในศาลได้ตามลำพังตนเอง

ในระหว่างเป็นทนายฝึกหัดนี้ จะมี barrister ซึ่งประกอบวิชาชีพมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี คอยดูแลเสมือนเป็นอาจารย์ อนึ่ง เป็นประเพณีของเนติบัณฑิตยสภาว่า barrister ที่มีฐานะการงานดีพอสมควรจะต้องรับผู้ที่ได้รับเรียกเป็นสมาชิกใหม่เข้าฝึกงานกับตน โดยปกติก็มักจะรับไว้คราวละหนึ่งคน ในการฝึกงาน นั้นทนายความฝึกหัดจะได้เห็นเอกสารส่วนความต่างๆ ที่ solicitor ส่งมาให้ barrister ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ตนฝึกงานอยู่ด้วย ทนายฝึกหัดจะคัดร่างเอกสารทำความเข้าใจในข้อต่างๆ ที่ solicitor ปรึกษามา แล้วทำการตรวจเทียบเคียงกับบันทึกความเห็นหรือ เอกสารที่อาจารย์ได้ทำไว้ ทนายฝึกหัดจะติดตามอาจารย์ไปยังศาลทุกศาลที่อาจารย์ต้องไปว่าความในชั้นต่อไปอาจารย์ก็อาจมอบหมายให้เตรียมหัวข้อหรือบันทึกที่อาจารย์จะต้องใช้ในการว่าความร่วมปรึกษาหารือคดีหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินคดีในศาลนั้นนอกจากทนายความฝึกหัดจะได้เห็นวิธีการดำเนินคดีของอาจารย์แล้ว เขายังมีโอกาสเห็นวิธีการดำเนินคดีของฝ่ายตรงกันข้าม และปฏิกิริยาของศาลอีกด้วย ในบางครั้ง เขาก็จะมีโอกาสเห็นอาจารย์ของเขาร่วมว่าความกับทนายความอาวุโส ซึ่งมีความปราดเปรื่องและมีความรู้ความสามารถสูงจนได้รับแต่งตั้งให้เป็น Queen's Counsel ทั้งยังมีโอกาสได้ฟังบรรดา barrister ทั้งหลายในสำนักงานปรึกษาหารือคดีความกัน และเมื่อได้ฝึกหัดงานนานพอสมควรแล้วก็อาจจะได้เข้าร่วมในการปรึกษาหารือนั้นด้วย อาจกล่าวได้ว่าระยะเวลาฝึกงานหนึ่งปีนี้เองบรรดา barrister หนุ่มสาวทั้งหลายได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างลึกซึ้งซึ่งในประเพณีของเนติบัณฑิตถึงสิ่งควรและไม่ควรปฏิบัติ และพ้นจากสถานภาพของการเป็นนักเรียนมาเป็นสมาชิกของสถาบันวิชาชีพอันมีเกียรติยิ่งได้ อย่างเต็มภาคภูมิและมีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติตามหน้าที่อย่างใดก็ตาม barrister ต้องขวนขวายฝึกฝนและหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ การอบรมภาคปฏิบัติในการศึกษาป็นที่สุดทำนองนั้นเป็นแต่เพียงให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของ barrister ว่ามีหลักใหญ่อะไรบ้าง ซึ่งจะทำให้การฝึกหัดงานได้รับผลดียิ่งขึ้นเท่านั้น ช่วงเวลาที่ barrister ได้รับการฝึกอบรมในการว่าความอย่างแท้จริง คือ ระยะเวลา 15 ปีแรกหลังจากพ้นจากการเป็นทนายความฝึกหัดออกมาประกอบวิชาชีพตามลำพังตนเอง โดยมีความสำเร็จหรือความล้มเหลวเป็นเครื่อง

ทดสอบผลของการอบรม หลังจากช่วงระยะเวลา 15 ปีผ่านไปแล้วก็ถึงจุดอ้อมตัว กล่าวคือ เป็นแต่เพียงนำความรู้ความชำนาญที่มีอยู่มาปรับใช้ในการว่าความเท่านั้น^๘

ประเทศสหรัฐอเมริกา

1. คุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบวิชาชีพทนายความ

ผู้ที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพทนายความในประเทศสหรัฐอเมริกาจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้^๙

1.1 สอบได้ เป็นบัณฑิตทางกฎหมาย

1.2 สอบได้ เป็นเนติบัณฑิตประจำรัฐที่ตนประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนว่าความ

1.3 ขึ้นทะเบียนไว้ ณ สำนักงานรับจดทะเบียนทนายความของศาลฎีกาประจำรัฐนั้นๆ

2. การฝึกอบรมเพื่อประกอบวิชาชีพทนายความ

การฝึกอบรมเพื่อประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศสหรัฐอเมริกา จากภายหลังจากสำเร็จการศึกษาในทางกฎหมายแล้ว บุคคลที่ประสงค์จะประกอบวิชาชีพทนายความจะต้องสอบ เป็นเนติบัณฑิตประจำรัฐที่ตนประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนว่าความในการสอบ เนติบัณฑิตไม่มีโรงเรียนหรือสำนักอบรมศึกษาเปิดสอนเหมือนสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง เนติบัณฑิตยสภาของไทย และไม่มีการฝึกอบรมก่อนประกอบวิชาชีพทนายความเหมือนดังที่จัดฝึกอบรมโดยสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่ง สภานายความ แต่องค์กรที่ให้การฝึกอบรมศึกษาเพื่อประกอบวิชาชีพทนายความก็คือ สถาบันการศึกษาในทางกฎหมาย คือ วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา

^๘ กนก อินทร์พรชัย, ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพด้านการว่าความในอังกฤษ, หน้า 24-32.

^๙ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายแองโกล-อเมริกัน (จัดพิมพ์โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530) หน้า 144.

นั่นเอง จึงจะศึกษาถึงการศึกษากฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อน ที่ผู้ประสงค์ จะประกอบวิชาชีพทนายความจะสอบเป็นเนติบัณฑิตประจำรัฐ ซึ่งคนประสงค์ จะ ว่าความ

2.1 การศึกษากฎหมายและองค์กรที่ทำให้การศึกษาบรวม

การศึกษากฎหมายในอเมริกาค่อนข้างจะแตกต่างจากการศึกษากฎหมายที่อื่น มีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ซึ่งไม่เหมือนประเทศไหนในโลก แม้แต่ประเทศอังกฤษซึ่งใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เหมือนกัน จะมีก็แต่ประเทศแคนาดาหรืออเมริกาเหนือเท่านั้นที่มีระบบการศึกษาที่ คล้ายคลึงกัน สาเหตุที่มีการศึกษากฎหมายในสหรัฐอเมริกา แตกต่างจากที่อื่นทั้ง รูปแบบและวิธีการต้องมองย้อนไปถึงประวัติวิวัฒนาการของการศึกษากฎหมายที่นั่น

ระบบกฎหมายในโลกเราที่มีอิทธิพลมีอยู่ 2 ระบบ คือ

1. ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ได้แก่ ระบบกฎหมายที่ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษร คำพิพากษาของศาลถือเป็นกฎหมายและเป็นบรรทัดฐาน สำหรับคำพิพากษาต่อมา มา ประเทศที่ใช้ระบบนี้ได้แก่ อังกฤษ สหรัฐฯ เป็นต้น

2. ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) ได้แก่ ระบบประมวลกฎหมายซึ่งประเทศไทยก็รับมาใช้ ระบบนี้ถือกำเนิดจากประเทศในทวีปยุโรป

ระบบกฎหมายที่แตกต่างกันก็ส่งผลให้ระบบการศึกษากฎหมาย ต่างกันด้วย หากเราศึกษาประวัติศาสตร์ย้อนไปในสมัยโรมัน ซึ่งเป็นต้นแบบของ ระบบซีวิลลอว์ในปัจจุบัน จะเห็นว่ากฎหมายในยุคนั้นฟูเฟื่องมาก แต่ต่อมาในสมัย ศตวรรษที่ 4-5 อาณาจักรโรมันก็สลายลง เพราะถูกพวกอารยชนที่เรียกว่า พวก Barbarian รุกรานก็ส่งผลให้กฎหมายโรมันเสื่อมสลายไป ต่อมาได้มีการสอน กฎหมายโรมันอีกครั้งในช่วงที่ เรียกว่าสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renalssance) ในช่วง ศตวรรษที่ 11-12 ช่วงการฟื้นฟูศิลปวิทยาในยุโรปในสมัยนั้นมีผลโดยตรงต่อการ ศึกษากฎหมาย เพราะในสมัยนั้นได้มีความพยายามที่จะฟื้นฟูระบบสังคมชีวิตความเป็น อยู่ต่างๆ ซึ่งก็รวมถึงระบบกฎหมายด้วย ในสมัยนั้น วิชากฎหมายเป็นหนึ่งในสี่วิชา หลักที่มีการสอนในมหาวิทยาลัย วิชาทั้งสี่ได้แก่ วิชาการแพทย์ ในช่วงศตวรรษที่ 11-12 มีมหาวิทยาลัยโบโลญญา (Bologna) ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นนครวัดศิลาของ ทวีปยุโรปเลยทีเดียว นักปราชญ์ในสมัยนั้นต่างก็มาศึกษาที่โบโลญญา และนำความรู้

เผยแพร่ออกไปทั่วยุโรป การศึกษาในทวีปยุโรปจึงมีลักษณะที่เป็นรูปอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยตลอด ซึ่งรวมถึงการศึกษาวิชากฎหมายด้วย คือ มีลักษณะที่มีการสอนกันเป็นวิชาหลักในมหาวิทยาลัยเหมือนกันทั่วยุโรป

ในช่วงเวลาเดียวกัน ในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นต้นแบบ คอมมอนลอว์กลับไม่ได้รับอิทธิพลจากยุโรป เกี่ยวกับการฟื้นฟูศิลปวิทยาเลย ทั้งนี้ เพราะในช่วงนั้นอังกฤษถูกยึดครองโดยพวกนอร์แมน ซึ่งมีถิ่นที่อยู่เดิมในสแกนดิเนเวีย และเนื่องจากอังกฤษเป็นเกาะทำให้กฎหมายโรมันเข้าไปไม่ถึง ซึ่งก็รวมถึงลักษณะการศึกษากฎหมายในโรมันด้วย ฝ่ายพวกนอร์แมนเมื่อได้ยึดครองเกาะอังกฤษแล้วก็พยายามสร้างกฎเกณฑ์ สร้างระบบกฎหมายและระบบศาลของตนเองขึ้น พวกนอร์แมนจะไม่เข้ามายุ่งกับชาวอังกฤษมากนัก แต่จะให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง เป็นส่วนใหญ่จะสร้างกฎเกณฑ์ เฉพาะเท่าที่จำเป็น เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนโดยผ่านทางศาล ซึ่งก็เป็นต้นกำเนิดของระบบคอมมอนลอว์ ความสำคัญของระบบนี้จะอยู่ที่ศาล ซึ่งคำพิพากษามีผลเป็นกฎหมายด้วย เหตุนี้การศึกษากฎหมายที่อังกฤษซึ่งต่อมาจะเกี่ยวข้องกันกับระบบการศึกษากฎหมายในอเมริกาด้วย จึงเป็นระบบที่ศึกษากันโดยมีศาลเป็นศูนย์กลาง มีการสอนกันใน "สำนักกฎหมาย" ที่เรียกว่า "อินส์ออฟคอร์ต" (Inns of Courts) เน้นการศึกษาคำพิพากษาและวิธีปฏิบัติของศาล แม้ว่าประเทศอังกฤษจะมีมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ คือ มหาวิทยาลัยอ็อกฟอร์ด (Oxford University) กับมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (Cambridge University) ซึ่งพยายามจะนำกฎหมายโรมันมาสอน แต่ก็ไม่สามารถชนะระบบที่สอนกฎหมาย "อินส์" ได้ กล่าวคือการสอนกฎหมายในมหาวิทยาลัยอย่างในยุโรปก็มีอยู่ แต่ถ้าต้องการจะประกอบวิชาชีพกฎหมายก็จะต้องไปศึกษาและฝึกฝนกฎหมายในลักษณะของวิชาชีพ เน้นหลักปฏิบัติและจริยธรรมทางวิชาชีพใน "สำนักกฎหมาย" ต่างๆ

สำหรับสหรัฐอเมริกาด้วยความที่เคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษจึงต้องรับระบบการศึกษาของกฎหมายไปโดยปริยายในช่วงแรก แต่นักปราชญ์ชาวอเมริกันมีความรู้สึกว่าการใช้ระบบของอังกฤษการศึกษากฎหมายน่าจะไม่ได้ดี กล่าวคือ ไปศึกษาอยู่ในสำนักกฎหมายในศาลที่เรียกว่า "อินส์" ก็จะไม่ดี บรรยายากในลักษณะทางวิชาการอย่างเพียงพอ แต่จะเน้นทางด้านปฏิบัติเสียมากกว่า ซึ่งจะเน้นอุปสรรคในการพัฒนา "ศาสตร์" ทางด้านกฎหมาย นอกจากนั้น

บรรยาการการศึกษาก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการศึกษากฎหมาย น่าจะมีระบบต่างหากแยกออกมา แต่สหรัฐอเมริกาในขณะนั้น ก็ไม่มีมหาวิทยาลัยที่จะมาช่วยสนับสนุนการศึกษากฎหมาย อย่างเช่น ในอังกฤษที่มีมหาวิทยาลัยออกฟอร์ดและมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ปัญหาที่นักกฎหมายในอเมริกาจะต้องคิดกันในช่วงแรกก็คือ หากมีการตั้งโรงเรียนสอนกฎหมายขึ้นมา รูปแบบของโรงเรียนจะเป็นอย่างไร จะเป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยเหมือนในยุโรปหรือจะเป็น "สำนักกฎหมาย" มีลักษณะเป็นวิชาชีพเหมือนอย่าง "อินส์" ของอังกฤษ ในอเมริกาการศึกษากฎหมายก็เริ่มต้นในลักษณะแบบอังกฤษ คือ เป็นการศึกษาในสำนักงาน (Apprenticeship) ซึ่งเน้นด้านปฏิบัติ ต่อมาจึงเริ่มมีการสอนในมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีอยู่ช่วงหนึ่ง แต่ภายหลังมีความรู้สึกว่าไม่เหมาะสม เพราะนักศึกษาควรจะมีวุฒิและคุณวุฒิที่สูงกว่านั้น และมีอิทธิพลของการศึกษาในลักษณะแบบวิชาชีพของอังกฤษแฝงอยู่ด้วย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ช่วงเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้อยู่ในช่วงศตวรรษที่ 19 ต่อมาจึงได้รูปแบบลงตัวว่า ควรจะเป็นการศึกษาในระดับ Graduate School คือ เป็นการศึกษาหลังจากจบปริญญาตรีสาขาใดสาขาหนึ่งมาแล้วจึงเข้ามาศึกษาอยู่ในโรงเรียนสอนกฎหมาย (Law School) ซึ่งแยกออกต่างหากจากมหาวิทยาลัย โดยให้ใช้เวลาในการศึกษากฎหมาย 3 ปี การที่โรงเรียนสอนกฎหมายเป็นโรงเรียนที่แยกออกจากมหาวิทยาลัย จึงมีความเป็นตัวของตัวเองอยู่มาก เช่น มีลักษณะการบริหารงาน การสอน นโยบาย รูปแบบลักษณะเฉพาะของตนเอง

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ก็เพื่อปูพื้นให้เห็นถึงความแตกต่างในทางความคิด เรื่องปรัชญาการศึกษากฎหมายฝ่ายหนึ่ง เป็นการศึกษาทางด้านวิชาการในมหาวิทยาลัย อีกฝ่ายหนึ่ง เป็นการศึกษาเน้นแนวปฏิบัติทางด้านวิชาชีพ ซึ่งความแตกต่างทางความคิดนี้ก็ยังคงส่งผลมาถึงทิศทางการศึกษากฎหมายในอเมริกาแม้กระทั่งในปัจจุบันนี้¹⁰

¹⁰ กิติพงษ์ กิตยารักษ์, การศึกษาวิชากฎหมายในสหรัฐอเมริกา. ใน วรวิดิเทพทอง (บรรณาธิการ วพี 35 หน้า 147-148. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2535.

2.2 หลักสูตรการศึกษ

หลักสูตรการศึกษากฎหมายในสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันอาจแบ่งได้เป็น 3 หลักสูตรใหญ่ๆ คือ¹⁰

1. Standard Program
2. Advanced Degree Programs
3. หลักสูตรพิเศษเพื่อเสริมความรู้หรือทักษะในวิชากฎหมาย

1. หลักสูตร Standard Program ได้แก่ ปริญญา J.D. หรือ Juris Doctor หรือบางทีก็เรียกว่า Doctor of Jurisprudence ซึ่งเป็นปริญญาแรกทางกฎหมาย ผู้ที่จะเข้าเรียนอย่างน้อยจะต้องจบปริญญาตรีสาขาใดสาขาหนึ่งก่อนหลักสูตร J.D. ใช้เวลา 3 ปี ปีแรกเป็นวิชาบังคับประมาณ 7-8 วิชา เช่น วิชาสัญญา (contracts) ละเมิด (Torts) ทรัพย์สิน (Property) กฎหมายอาญา (Criminal Law) วิธีพิจารณาคความแพ่ง (Civil Procedure) วิชาการวิจัยค้นคว้ากฎหมาย เป็นต้น ปีต่อมา จะเป็นวิชาเลือกปริญญา J.D. เป็นปริญญาหลักทางกฎหมายของอเมริกา

ปัญหาที่มีผู้ถกมอยู่เสมอคือว่า ปริญญา J.D. นี้ เป็นปริญญาระดับใดแน่ จะเป็นปริญญาเอกก็ไม่ใช่ทีเดียวก็ เพราะไม่ได้เน้นที่การวิจัยและทำวิทยานิพนธ์ จะเป็นปริญญาโทก็ไม่เชิง ที่จริงแล้ว ปริญญา J.D. เป็นปริญญาเชิงวิชาชีพ ลักษณะเดียวกับปริญญา M.D. หรือ Medical Doctor ซึ่งเป็นปริญญาทางการแพทย์ จึงไม่สามารถจะวัดได้ว่าเป็นปริญญาเอกหรือโท แต่ในทางปฏิบัติผู้รับปริญญา J.D. จะใส่ครุยมี 3 บั้ง เหมือนครุยปริญญาเอก ซึ่งก็ส่งผลให้ผู้ไปเวียน LL.M. ซึ่งมีหลักสูตรสั้นๆ แต่เป็น Post-J.D. ก็ได้สิทธิ์ในการใส่ครุยปริญญาเอกไปด้วย

¹⁰ เรื่องเดียวกัน

2. หลักสูตร Advanced Degree หรือ Post - J.D. Degrees

แบ่งเป็นหลักสูตรใหญ่ๆ ได้แก่ ปริญญาโท คือ Master of Laws หรือ LL.M. ซึ่งเป็นหลักสูตรทั่วไปของ Advanced Degree ในอเมริกา นอกจาก Master of Laws แล้ว อาจจะมี Master Comparative Law หรือและปริญญาเอกคือ J.S.D. หรือ S.J.D. ซึ่งย่อมาจาก Doctor of the Science of Law หรือ Doctor of the Science of Jurisprudence

เงื่อนไขของผู้ที่จะเรียน Advanced Degrees ด้ ต้องมีปริญญา J.D. หรือปริญญาทางกฎหมายเทียบเท่ากับ J.D. มาแล้ว โดยปกติแล้วหลักสูตร LL.M. จะเป็นหลักสูตรระยะสั้น ใช้เวลาเรียนประมาณ 2 เทอม (Semester) หรือ 9 เดือน ข้อกำหนดของการลงทะเบียนอยู่ระหว่าง 16-24 หน่วยกิต อาจให้มีการเขียนวิทยานิพนธ์หรือรายงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เข้าไปเรียน จะเรียนเทอมละประมาณ 3-4 วิชา คิดแล้วก็ไม่หนักจนเกินไปนัก ถ้ามีความพร้อมด้านภาษาส่วนใหญ่นักเรียน LL.M., M.C.L. จะเป็นนักเรียนต่างชาติเกือบทั้งนั้น เพราะนักศึกษาในอเมริกากว่า จะจบ J.D. ก็ใช้เวลาประมาณ 7 ปีแล้ว ทำให้ไม่อยากเสียเวลาไปเรียนต่ออีก 1 ปี อยากจะไป "change the world" หรือ "Make lots of money" มาก

วิชาที่เปิดสอนสำหรับปริญญา LL.M. หรือ M.C.L. หรือปริญญาโทอื่นๆ จะไม่เกิดเฉพาะสำหรับนักเรียนปริญญาเหล่านั้นเท่านั้น แต่จะเป็นวิชารวมซึ่งจะต้องไปขอลงร่วมกับ J.D. จะเป็นวิชาที่เปิดสอนสำหรับ J.D. อยู่แล้วและเราก็ไปขอเรียนกับเขา ซึ่งทำให้เราเป็นนักเรียนส่วนน้อยในชั้น ส่วนมากจะเป็นนักเรียน J.D. ทั้งนี้ โปรแกรมปริญญาโททั่วไปจะเป็นโปรแกรมที่ค่อนข้างเล็กจะไม่มีโรงเรียนไหนที่จะมีโปรแกรม Advanced Degrees เกินกว่า 5-10% ของนักเรียนทั้งหมด อย่างมากที่สุดเช่นที่ ฮาร์วาร์ดจะมีผู้ที่เรียน Advanced Degrees ซึ่งได้แก่ ปริญญาโทและเอกประมาณ 120 คน จาก 80 ประเทศ แต่จะมีนักเรียน J.D. ถึง 1,500 คน โรงเรียนขนาดกลางเช่น Cornell จะมี LL.M. ไม่เกิน 15 คน แต่มี J.D. ประมาณ 400 คน เป็นต้น

สำหรับในระดับปริญญาเอก ได้แก่ ปริญญา S.J.D. หรือ J.S.D. นอกจากที่ Georgetown ที่เรียกแปลกออกไปคือ Doctor of Comparative L หรือ D.C.L. การศึกษาปริญญาเอกจะเน้นเรื่องการทำวิจัยโดยจะเป็นเรื่องการวิจัยส่วนบุคคล (Individual Research) เพื่อนำผลการวิจัยมารวบรวมเสนอในลักษณะของวิทยานิพนธ์ (Dissertation) การศึกษาปริญญาเอกทางกฎหมายในอเมริกาต่างกับในประเทศอังกฤษกล่าวคือ ที่อเมริกาต้องมีเงื่อนไข 2 อย่าง เงื่อนไขแรกต้องลงทะเบียนเรียนวิชาที่กำหนด ประมาณ 18-23 หน่วยกิต และต้องทำคะแนนเฉลี่ยได้ดีในวิชาเหล่านั้น ถึงระดับที่สามารถเข้าเรียนปริญญาเอกได้คะแนนเฉลี่ยที่กำหนดอาจจะเป็น A- หรือ B+ ในการวัดผลแบบ A+ ถึง C- (C- เป็นเกรดสุดท้ายที่ถือว่าผ่าน) เป็นต้น เงื่อนไขที่สองจะต้องสามารถเสนอข้อเสนอนี้ในการทำวิทยานิพนธ์ที่มีอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยนั้นสนใจ และยอมรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและเป็นกรรมการ เงื่อนไขทั้งสองอย่างนี้จะต้องครบจึงจะเข้าเรียนปริญญาเอกได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่สามารถเข้าศึกษาปริญญาเอกได้จึงมักจะต้องเรียนปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยนั้นมาก่อน เพราะจะสามารถหาอาจารย์ที่ยอมรับเป็นที่ปรึกษาได้ง่ายกว่า แล้วรู้ว่าตัวเองจะสามารถผ่านเงื่อนไขเกี่ยวกับคะแนนหรือไม่ มหาวิทยาลัยบางแห่ง เช่น Stanford อาจรับนักศึกษาเป็น Candidate สำหรับปริญญา J.S.D. โดยตรงเลย โดยไม่ต้องผ่านปริญญาโท แต่ถ้าไม่สามารถทำเกรดได้ก็อาจจะให้ปริญญาโทแทนถ้าครบข้อกำหนดในการให้ปริญญาโทได้

3. หลักสูตรพิเศษเพื่อเสริมความรู้หรือทักษะในวิชากฎหมาย หลักสูตรนี้ได้แก่ หลักสูตรพิเศษอื่นที่ไม่ได้นำไปสู่การได้ปริญญา เช่น หลักสูตรอบรมพิเศษทางด้านภาษี หลักสูตรอบรมพิเศษด้านสัญญา หรืออาจเป็นโครงการนักศึกษาแลกเปลี่ยน (Exchange Students) หรือนักวิชาการแลกเปลี่ยน (Exchange Scholars) เป็นต้น หลักสูตรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นการเสริมทักษะของนักกฎหมายที่จบการศึกษากฎหมายไปแล้ว แต่ต้องการเน้นความรู้เฉพาะด้าน โดยเฉพาะในทางปฏิบัติ

วิธีการสอนและปรัชญาในการสอน

วิธีการสอนและปรัชญาการสอนในโรงเรียนสอนกฎหมายเป็นเรื่องที่อเมริกาแตกต่างกับประเทศอื่นอย่างชัดเจน แม้ว่าจะใช้ระบบคอมพิวเตอร์เหมือน เช่นอังกฤษและศึกษากฎหมายโดยศึกษาจากคดีต่างๆ เช่นเดียวกัน กล่าวคือศึกษาจากคดีที่น่าสนใจ โดยนำคดีเหล่านั้นมาจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการและแนวโน้มของกฎหมายอย่างเป็นระบบ แต่การศึกษาในอังกฤษอาจารย์ผู้บรรยายก็จะใช้วิธีบรรยาย (Lecture) คือ แม้จะเป็นการศึกษาคดี แต่ก็โดยวิธีบรรยายเป็นหลัก สำหรับที่อเมริกานั้นเป็นการศึกษาโดยใช้วิธี "คดีศึกษา" (Case Method of Instruction) อย่างแท้จริง^{1 2}

ในประเทศซีวิลลอว์ อาจารย์ผู้สอนจะถ่ายทอดข้อมูลที่เป็นเนื้อหาสาระ (Substances) หรือหลักกฎหมาย (Legal Principles) ไปสู่นักศึกษาโดยวิธีบรรยายเป็นหลัก แต่ในอเมริกาหลักกฎหมายหรือเนื้อหากฎหมายเป็นเรื่องรอง สิ่งที่สำคัญกว่านั้น คือ วิธีการในการวิเคราะห์ วิธีการในการคิด คือสอนให้นักศึกษามี "เครื่องมือ" หรือ "วิธีการ" ที่จะนำไปสู่การค้นหาหรือคัดค้นหลักกฎหมายที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ โดยสรุปวิธีการสอนในอเมริกามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษามีความสามารถดังนี้

1. มีทักษะในการวิเคราะห์กฎหมาย
2. มีความสามารถในการจับประเด็นและแยกแยะว่าเรื่องใดเกี่ยวข้องกับหรือไม่เกี่ยวข้อง
3. มีความสามารถในการดำเนินการหรือจัดการกับข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ซึ่งมีอยู่อย่างมากมายในปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้นจริงๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด
4. มีความสามารถที่จะคิดสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์

^{1 2} เรื่องเดียวกัน

สำหรับ "วิธีคดีศึกษา" หรือเรียกอีกอย่างว่า "วิธีโซคราติส" (Socratis Method) ริเริ่มขึ้นโดยคณบดีของ Harvard Law School ชื่อ Langdell โดยเริ่มทดลองใช้ในปี ค.ศ. 1870 เป็นวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ ถ้าเราสนใจประวัติศาสตร์ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 4-5 ตอนนั้น จะเห็นได้ว่าวิทยาศาสตร์มีอิทธิพลต่อโลกมาก แม้แต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าก็ทรงพระทัยในเรื่องวิทยาศาสตร์ ทางโรงเรียนกฎหมายจึงพยายามคิดวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์มาสอนกฎหมาย ไม่เช่นนั้นก็อาจจะไม่ทันสมัย ไม่ทันกับเหตุการณ์บ้านเมือง ในความคิดของ Langdell ห้องเรียนเป็นเสมือนห้องทดลองวิทยาศาสตร์ เป็นที่ซึ่งนักวิทยาศาสตร์สามารถที่จะพิสูจน์ "ความจริง" (facts) ให้เป็นที่ยอมรับในตนเองเกี่ยวกับความรู้หรือศิลปวิทยาต่างๆ ในทางปรัชญาถือว่าเป็นสิ่งที่ เป็น facts และมีอยู่แล้วในโลกไม่ใช่เป็นสิ่งใหม่ การสอนที่ถูกต้องจึงไม่ใช่การไปบอกว่าข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้นเช่นนั้น แต่ต้องพิสูจน์ให้นักศึกษาเห็นเองว่าหลักการหรือข้อเท็จจริงจะเป็นอื่นไปไม่ได้ นอกจากเป็นเช่นนั้น หลักการสอนแบบโซคราติส ก็จะนำไปสู่การพิสูจน์เช่นนั้นนั่นเอง

วิธีการสอนแบบโซคราติส ผู้สอนจะไม่สอนในเนื้อหาออกมาทันทีว่า หลักกฎหมายในเรื่องนั้นคืออะไร แต่จะใช้วิธีให้มีการโต้แย้งถกเถียงกันระหว่างนักเรียนในชั้นเรียน โดยมีผู้พิสูจน์ เป็นเสมือนผู้ดำเนินการอภิปรายและควบคุมให้นักเรียนถกเถียงกันอยู่ในกรอบ เพื่อให้ได้ผลสรุปว่า หลักการในเรื่องนั้นคืออะไร ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่เพียงใด กับข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ในคดีนั้น ตำราที่ใช้สอนจะมีลักษณะเป็นหนังสือรวบรวมคดี (Casebook) ที่รวบรวมคดีที่เลือกสรรแล้วอย่างเป็นระบบ ซึ่งมักจะเป็นคดีในศาลระดับสูง (appellate courts) ที่มีข้อเท็จจริงและหลักเกณฑ์ในการตัดสินที่น่าสนใจศึกษา อาจารย์ผู้สอนจะพยายามตั้งคำถามเพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาและพยายามให้ได้ข้อสรุป วิธีการสอนเช่นนี้โดยทั่วไปจะเริ่มด้วยการให้นักศึกษาสรุปข้อเท็จจริงในคดีแยกแยะประเด็นที่เป็นปัญหาเกี่ยวข้อง ศึกษาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของหลักกฎหมาย อาจารย์ผู้สอนจะคอยกระตุ้นตลอดเวลาให้นักเรียนพยายามอ่านคดีเชิงวิเคราะห์ คือไม่ให้เชื่อถือหลักการทั้งหมดในนั้น แต่ให้คอยวิเคราะห์วิจารณ์ถึงความถูกต้องเหมาะสมของสิ่งที่อ่าน นอกนั้นอาจารย์อาจเปลี่ยนข้อเท็จจริงบางอย่างในคดีเสีย

ใหม่ เพื่อให้ให้นักศึกษาวินิจฉัยว่า ผลของคคิตควรรจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ และผลของคคิตนั้นจะชวยแก้ไขปรับปรุงปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ เป็นต้น¹³

การสอนในวิธีนี้ จะประสบผลสำเร็จได้ นักศึกษาจะต้องมีความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ก่อนแล้วพอสมควร ซึ่งเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องของทั้งหลายในอเมริกาถือว่าเป็นสิ่งที่นักศึกษาจะต้องไปศึกษาทำความเข้าใจเอง จากเอกสารข้อมูล ที่อาจารย์กำหนดให้อ่านล่วงหน้า การศึกษาในวิธีนี้มีทั้งข้อดีและเสีย ข้อดีคือสอนให้เป็นนักคิดสร้างสรรค์ นักแก้ปัญหา ข้อเสียคือ ใช้เวลามากในการสอนครอบคลุมเนื้อหาได้น้อยและทำให้ไม่เห็นขอบเขตชัดเจนของวิชาที่เรียน ดังนั้น ในปัจจุบันในอเมริกาเองก็มีแนวโน้มที่จะใช้วิธีผสมระหว่างการบรรยายกับการใช้วิธีโซคราติส หรือวิธีการสอนเชิงปฏิบัติ (Clinical Method) เข้ามาเสริม สำหรับพวกเราที่คุ้นเคยกับระบบการสอนแบบไทยๆ ที่เน้นการบรรยายเป็นหลัก คงจะต้องปรับตัวพอสมควร เพราะวิธีโซคราติสเป็นวิธีที่อ้อมอย่างมากในการศึกษา แทนที่จะบอกว่า หลักเกณฑ์เป็นอย่างไรเลย กลับไปเริ่มที่ข้อเท็จจริงก่อน แล้วจึงแยกแยะประเด็น จากนั้นจึงนำมาถึงข้อสรุปหลักกฎหมาย ซึ่งความจริงแล้ววิธีนี้ไม่ใช่เป็นปัญหาเฉพาะแต่พวกเขา นักเรียนอเมริกาเองก็ค่อนข้างจะคุ้นกับระบบนี้พอสมควร เพราะต้องมีการร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนมาก

โดยสรุปแล้ว จุดประสงค์ใหญ่ในการศึกษาคั่งที่ได้ เรียนให้ทราบแล้วก็คือ เป็นการให้เครื่องมือหรือวิธีการมากกว่าที่จะให้สาระหลักกฎหมาย ซึ่งก็เหมาะสมกับอเมริกา เพราะอเมริกาไม่มีหลักกฎหมายซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ใช้สำหรับ 50 กว่ารัฐทั่วประเทศ นักกฎหมายจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการแยกแยะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการจัดการกับข้อเท็จจริงซึ่งมากมายมหาศาลในคดี ซึ่งเป็นสิ่งที่นักกฎหมายต้องเผชิญจริงๆ และต้องมีความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ ในอเมริกาผู้สอนกฎหมายจะกระตุ้นให้อยู่ตลอดเวลาว่า หลักเกณฑ์ที่มีอยู่นั้นสมควรหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ในการแก้ไขปัญหาลังคมในช่วงนั้น และถ้าข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป หลัก

¹³ เรื่องเดียวกัน

เกณฑ์ เหตุผลนั้นจะยังคงใช้ได้หรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ในการแก้ไขปัญหาสังคมในช่วงนั้น และถ้าข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป หลักเกณฑ์ เหตุผลนั้นจะยังคงใช้ได้หรือไม่ ซึ่งจะทำให้แนวคิดทางกฎหมายมีการพัฒนาอยู่เสมอ

2.3 การวัดผล

การวัดผลใน Law School ของอเมริกาค่อนข้างจะเคร่งครัดมาก เกเรตมักจะมีการแบ่งชอยอย่างละเอียด ส่วนมากจะมีเกเรตตั้งแต่ A+ ไปถึง C- อย่างเช่นที่ ฮาร์วาร์ด การวัดผลจะแบ่งเป็น A+ (4.3), A (4), A- (3.7), B+ (3.3), B (3.0), B- (2.7), C+ (2.3), R (2.2), F (2.1) เป็นต้น¹⁴

2.4 การสอบเป็นเนติบัณฑิต

เนื่องจากกฎหมายของแต่ละรัฐไม่เหมือนกัน แต่ละรัฐจึงจัดการสอบเนติบัณฑิตแตกต่างกันออกไปที่ผู้สอบได้ เป็นเนติบัณฑิตในรัฐหนึ่ง ย่อมไม่มีสิทธิ์ว่าความในรัฐอื่น เว้นแต่จะสอบได้เป็นเนติบัณฑิตของรัฐนั้น ข้อนี้น่าจะเป็นว่า ผู้ที่สำเร็จเป็นบัณฑิตทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยของรัฐหนึ่งจะต้องสอบเป็นเนติบัณฑิตของรัฐนั้น โดยทั่วไปแล้ว บัณฑิตทางกฎหมายมักโยกย้ายไปสอบเนติบัณฑิตในรัฐอื่น ซึ่งใช้กฎหมายที่ไม่สลับซับซ้อนมากนัก เช่น รัฐยูทาห์ แต่ข้อนี้ก็มิผลเสีย เพราะบุคคลเหล่านั้นต้องประกอบวิชาชีพในรัฐยูทาห์ ซึ่งอาจมีคดีน้อย และทำมาหากินไม่คล่องนัก รัฐที่มีผู้นิยมไปสอบเป็นเนติบัณฑิต คือ รัฐนิวยอร์ก แคลิฟอร์เนีย และเท็กซัส ซึ่งมีเศรษฐกิจดี เงินทองสะพัด บริษัทห้างร้านมาก อย่างไรก็ตามมีบัณฑิตทางกฎหมายจำนวนไม่น้อยที่สอบได้ เป็นเนติบัณฑิตของหลายมลรัฐ กรรมการจัดการสอบคณะผู้พิพากษาศาลฎีกา ของรัฐนั้นๆ เจื่อนไขในการสอบเป็นเนติบัณฑิต แตกต่างกันไปตามระเบียบของแต่ละรัฐ แต่การกำหนดเงื่อนไขในการสอบจะต้องผ่านที่ประชุมกรรมการสอบเนติบัณฑิตแห่งชาติ (The National Conference of Bar Examiners) เช่น ในระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมาที่ประชุมกรรมการสอบเนติบัณฑิตแห่งชาติได้ให้ทุกรัฐจัดสอบ วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ วิชากฎหมายว่าด้วยบริษัท วิชากฎหมาย

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 149-153.

อาญา วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและอาญา และวิชากฎหมายมรดกและทรัพย์สิน เป็นวิชาบังคับ และให้มีวิชาอื่นๆ เป็นวิชาเลือกตามสมควร ในการเตรียมตัวสอบ เป็นเนติบัณฑิตนั้นไม่มีโรงเรียนหรือสำนักอบรมศึกษาเปิดสอบตั้งกรณีในประเทศไทย แต่มีโรงเรียนประเภทกวดวิชาเคลื่อนกลาตมากมายทั้งที่อุดหนุน โดยรัฐ และเป็นของเอกชน การมีโรงเรียนกวดวิชาเป็นสิ่งจำเป็น เพราะอาจมีผู้สมัครสอบ ซึ่งเป็นบัณฑิตกฎหมายจากมหาวิทยาลัยต่างรัฐก็ได้

ข้อสอบจะมีทั้งอัตนัยและปรนัยระคนกันผู้สอบจะต้องสอบวิชาบังคับให้ได้ มิฉะนั้นจะไม่มีสิทธิ์สอบวิชาเลือก

เมื่อผู้ใดสอบข้อเขียนได้แล้ว อาจต้องสอบสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง ต่อเมื่อสอบได้ครบถ้วนกระบวนการแล้ว จึงได้ชื่อว่า "เป็นที่ยอมรับว่าเป็นเนติบัณฑิตได้" (being admitted to the bar) และถ้าประสงค์จะประกอบวิชาชีพเป็นทนายความต่อไปก็ต้องไปขึ้นทะเบียนทนายความของศาลฎีกาประจำรัฐนั้นๆ¹⁵

ประเทศฝรั่งเศส

การศึกษากฎหมายในฝรั่งเศส

การศึกษากฎหมายในประเทศฝรั่งเศสก็เหมือนกับการศึกษากฎหมายทั่วไปในสกุลกฎหมายโรมาน-เยอรมันนิก กล่าวคือ เป็นการศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่าง เป็นวิชาการ (academic) ซึ่งไม่ได้มุ่งการปฏิบัติในโรงศาลแต่อย่างใด ตามปกติ ผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายระดับสำคัญ อาทิ ทนายความ ผู้พิพากษา อัยการ ฯลฯ จะต้องให้ปริญญาตรีทางกฎหมาย (licence en droit) ส่วนผู้ประกอบวิชาชีพ รองๆ ลงไป อาทิ จำศาล (guffier) และทนายความแบบอะวูเอ (avouess) จะต้องได้ประกาศนียบัตรทางกฎหมาย (capacitee en droit) ส่วนการอบรมทางวิชาชีพจะมีขึ้นภายหลังจากการศึกษาในมหาวิทยาลัยแล้ว

¹⁵ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายแองโกล-อเมริกัน หน้า 144-145.

เนื่องจากการสอนกฎหมายในมหาวิทยาลัยเป็นการสอนภาคทฤษฎีให้ลึกซึ้งในหลักกฎหมายมากกว่าทางปฏิบัติ การศึกษากฎหมายในฝรั่งเศสจึงมีลักษณะเป็นการศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพอื่น ๆ อาทิ เป็นข้าราชการได้อีก ดังนั้นบุคคลที่ว่ไป จึงนิยมศึกษาทางกฎหมาย มหาวิทยาลัยเองก็ไม่จำกัดการรับ จึงมีคำพังเพยทางกฎหมายว่าการศึกษากฎหมายเปิดประตูให้กับทุกคน

โดยปกติการศึกษากฎหมายในฝรั่งเศสมี 3 ระดับ (cycles) คือ ระดับแรกใช้เวลาในการศึกษา 3 ปี 2 ปีแรกผู้ศึกษากฎหมายจะได้ปริญญาการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัย (DEUG) พอจบปีที่ 3 ก็จะได้ปริญญาดรืทางกฎหมาย (Licence en Droit) ส่วนระดับที่สอง โดยปกติใช้เวลา 1-2 ปี ผู้ศึกษาจะเข้าสู่อการศึกษาปริญญาโทเฉพาะสาขา (maitrise) ส่วนระดับ 3 คือ ปริญญาเอกนั้นปัจจุบันนี้ ต้องใช้เวลาศึกษาภาคทฤษฎีประมาณ 2 ปี เพื่อให้ได้ปริญญาการศึกษาภาคพิสดาร (D.E.A.) แล้วจึงทำวิทยานิพนธ์อีกประมาณ 2-4 ปี¹⁶

ทนายความ ในอดีตเรื่อยมาจนถึง ค.ศ.1971 วิชาชีพกฎหมายฝ่ายเอกชน ในฝรั่งเศสแยกเป็น 3 ประเภท คือ ทนายความอะโวกา (avocats) ทนายความอะวูเอ (avoues) และโนแตร์ (notaire) โดยมีหลักการใหญ่ ๆ ว่า ทนายความอะโวกาเป็นผู้ให้คำแนะน้าทางกฎหมายและว่าความ ส่วนทนายความอะวูเอจะเป็นผู้แทนของตัวความในคดีและเป็นผู้เขียนคำคู่ความทั้งหลายในคดี (postuler et conclure) และโนแตร์นั้นถือกันว่าเป็นที่ปรึกษาที่ได้รับควมไว้วางใจของครอบครัวในการให้ทำสัญญาและเอกสารทั้งหลาย เอกสารที่ทำขึ้นโดยโนแตร์นี้ไ้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานเรื่องความถูกต้องแท้จริง (acte authentique) มากกว่าที่เอกชนทำกันขึ้นเอง (acte sous - seinz prive)

¹⁶ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, "ระบบกฎหมายของประเทศภาคพื้นยุโรป" หน่วยที่ 3 ใน เอกสารการสอนชุดวิชาระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528), หน้า 168-169.

แต่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1971 ได้มีการตรารัฐบัญญัติลงวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1971 โดยรวมอำนาจหน้าที่ของทนายความอะโวกา และทนายความอะวูเอ เข้าด้วยกันในศาลล่างตั้งแต่นั้นมา ทนายความอะโวกาจะทำหน้าที่ทั้งสองอย่างในคดี ภายใต้อำนาจที่ว่า ถ้าทนายความอะโวกาทำหน้าที่ว่าความในศาลล่างก็จะว่าความได้ ทั่วอาณาจักรฝรั่งเศส แต่ถ้าทนายความอะโวกาทำหน้าที่อย่างอะวูเอก็จะทำได้ เฉพาะในเขตของ เนติบัณฑิตยสภาที่ตนสังกัดอยู่เท่านั้น อย่างไรก็ตามในศาลฎีกา (Cour de Cassation) และสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (Conseil d'Etat) จะมีทนายความพิเศษของตนซึ่งแยกออกจากศาลล่างและซึ่งทนายความในศาลล่างจะทำหน้าที่ เป็นทนายในชั้นฎีกาในศาลทั้งสองไม่ได้ ทนายความในศาลฎีกาและสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐจะมีจำนวนจำกัด (มี 60 คน ในปี ค.ศ. 1969) และมีสมาคมวิชาชีพ (Barreau) ของตนเองแยกจากทนายความในศาลล่าง อนึ่ง ทนายความในศาลฎีกาและสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐจะทำหน้าที่ทั้งในฐานะอะโวกาและอะวูเอ

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่จะเป็นทนายความอะโวกาจะต้องสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางกฎหมายและต้องเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ (BVarreau) ซึ่งจะมีประจำอยู่ในแต่ละเมืองที่มีศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ตั้งอยู่และซึ่งมีทนายความอะโวกา ไม่น้อยกว่า 6 คน ในเมืองนั้นๆ บัณฑิตทางกฎหมายที่จะเข้าเป็นสมาชิกสมาคมนี้จะต้องได้รับอนุมัติจากสมาคมภายใต้การควบคุมของศาล และจะต้องได้ประกาศนียบัตรทัศนคติทางวิชาชีพทนายความ โดยการสอบซึ่งจัดร่วมกันระหว่างคณะนิติศาสตร์ วิศวกรรมการตุลาการและสมาคม เมื่อเข้าเป็นสมาชิกสมาคมแล้ว ทนายความก็จะมีฐานะเป็นทนายฝึกงานอยู่ 3 ปี จึงจะเป็นทนายความสมบูรณ์ และสมาคมแต่ละสมาคมจะมีคณะกรรมการบริหารซึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการควบคุมมรรยาททนายความไปในตัว¹⁷

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 170-171.

ประเทศญี่ปุ่น

การศึกษากฎหมายในประเทศญี่ปุ่นเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมจะต้องสอบแข่งขันเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยการศึกษาในมหาวิทยาลัยมีหลักสูตร 4 ปี โดยสองปีแรกศึกษาวิชาทั่วไป สองปีหลังศึกษากฎหมายซึ่งมีวิชาหลักคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญกฎหมายแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายพาณิชย์ กฎหมายอาญา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา วิธีการสอนเป็นการบรรยายในเชิงทฤษฎีวิชาการไม่พยายามบรรยายในแง่การปฏิบัติ เมื่อสำเร็จปริญญาโทมาจากมหาวิทยาลัยแล้ว หากต้องการประกอบวิชาชีพกฎหมายไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา อัยการ หรือทนายความต้องสอบเนติบัณฑิต ซึ่งถือว่ายากมาก การสอบเนติบัณฑิตใช้เวลาประมาณ 6 เดือน ข้อสอบแรกเป็นข้อสอบปรนัย เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานทางกฎหมาย ข้อสอบที่สองเป็นข้อสอบอัตนัยใช้เวลารวม 14 ชั่วโมง วิชาที่สอบคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง กฎหมายพาณิชย์ กับกฎหมายอื่นอีก 2 ลักษณะ ให้เลือกได้ ข้อสอบที่สามเป็นการสอบสัมภาษณ์ ซึ่งจะครอบคลุมเนื้อหา กฎหมายทั้งหมด เมื่อสอบได้เป็นเนติบัณฑิตแล้วต้องเข้าสถาบันศึกษากฎหมาย (Legal Training and Research Institute)¹⁸

1. คุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบวิชาชีพทนายความ

การประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศญี่ปุ่น คุณสมบัติของการศึกษาที่สำคัญที่สุด คือ จะต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย สอบเป็นเนติบัณฑิตได้ และผ่านการฝึกอบรมที่สถาบันศึกษากฎหมาย (Legal Training and Research Institute) เป็นเวลา 2 ปี และต้องเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา การเข้าสู่วิชาชีพทนายความของญี่ปุ่น นอกจากมีคุณสมบัติพื้นฐานในทางกฎหมาย คือ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีในทางกฎหมายแล้ว ยังจะต้องสอบเป็นเนติบัณฑิตได้ด้วย เมื่อสอบได้แล้วยังจะต้องมีการฝึกอบรมเป็นเวลาถึง 2 ปี จะประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศญี่ปุ่น จึงมีการศึกษาอบรมเป็นพิเศษอย่างเข้มงวด

¹⁸ จีวรนิติ หะวานนท์, หลักวิชาชีพนักกฎหมาย หน้า 33-34.

2. การฝึกอบรมเพื่อประกอบวิชาชีพทนายความ

2.1 องค์การที่ให้การฝึกอบรม

การจัดให้มีสถาบันวิจัยและฝึกอบรมด้านกฎหมายในปี ค.ศ. 1947 และมีกฎเกณฑ์ให้นักกฎหมายต้องเข้าฝึกอบรมแบบเดียวกันเป็นเวลา 2 ปี แม้จะยึดอาชีพด้านกฎหมายแตกต่างกัน¹⁹ สถาบันวิจัยและฝึกอบรมกฎหมาย (Legal Training and Research Institute) จึงเป็นองค์ประกอบที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบโดยตรงในการฝึกอบรม เพื่อประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศญี่ปุ่น

2.2 หลักสูตรการฝึกอบรมและวิธีการฝึกอบรม

ผู้ที่สอบเป็นเนติบัณฑิตได้แล้วจะต้องเข้าฝึกอบรมที่สถาบันวิจัยและฝึกอบรมก่อนเป็นเวลา 2 ปี โดยหลักสูตรการฝึกอบรมในระหว่างเดือนแรกถึง 4 เดือนสุดท้ายของการฝึกอบรมทุกคนจะต้องรับการฝึกอบรมในห้องเรียน แต่ในช่วง 15 เดือน จะมีการฝึกภาคปฏิบัติในกองคดีแพ่งและคดีอาญา ในศาลท้องถิ่นต่างๆ (Civil and eriminal departments) ในสำนักงานอัยการท้องถิ่นและสมาคมทนายความ (prefectural practicing attorneys' association) แต่ละคนต้องใช้เวลาฝึกอบรมเป็นเวลา 4 เดือนในแต่ละหน่วยงาน โดยให้มีความรู้เบื้องต้น ความรู้ความเข้าใจกฎหมายในกระบวนการพิจารณาในศาล และงานของทนายความ ระยะ 4 เดือนสุดท้าย การฝึกอบรมและเนื้อหาจะเข้มข้นกว่าช่วงแรก และสอนที่สถาบันวิจัยและฝึกอบรมช่วง 2 คาบ จะแบ่งเป็นห้องเรียน ห้องเรียนละ 50 จะเป็นการฝึกหัดอบรมให้เข้าใจโดยทั่วไป และเน้นเป็นคดี จะมีการร่างเอกสาร เพื่อใช้ในการฟ้องร้อง และถกปัญหา ในช่วงแรกจะมีการสอนกฎหมายพิเศษ (special legislation) และวิทยาศาสตร์เสริม (supplementary sciences) ตลอดจนมีการสัมมนาหัวข้อพิเศษและมีโปรแกรมประเพณีทั่วไป (general cultural program)²⁰

¹⁹ HIDEO TANAKA ASSISTED by Malecolm D.H. Smith The Japanese Legal System University of Tokyo Press, Fourth Printing, 1979 หน้า 552.

²⁰ Ibid, P. 568-571.

ผู้สอนแต่ละคนจะสอนในวิชาที่ตนถนัด แต่ถ้ามีหัวข้อที่กล่าวถึง
 กฎหมายทุกๆ ด้าน ผู้สอบทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในห้องเรียน เวลาที่สอนใน
 แต่ละวิชาจะแบ่งเป็นอัตราส่วนของ 3:2:2:2 ระหว่างงานของศาลแพ่ง ศาลอาญา
 พนักงานอัยการ และทนายความ

ส่วนการฝึกภาคปฏิบัติ 16 เดือน จะเป็นการฝึกภายใต้คำ
 แนะนำของผู้พิพากษาแต่ละคน อัยการและทนายความที่รับผิดชอบคดีจริงๆ เช่น
 ในขณะที่ฝึกที่ศาล ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องสังเกตการดำเนินคดีในศาล อ่าน
 รายงาน ร่างคำพิพากษา แล้วจะลงมือทำด้วยตนเอง และจะมีการสอนในระหว่าง
 การปฏิบัติไปด้วย และเพื่อให้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรม สถาบันจะจัดประชุมทางวิชา
 การหลายครั้งในแต่ละปี เพื่อให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบจากหน่วยงานห้อง
 ถิ่นต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม เมื่อจบการฝึกอบรมและสอบผ่าน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมก็
 จะได้รับการบรรจุเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา ผู้ช่วยอัยการ หรือทนายฝึกหัด²¹

การทดสอบ การสอบจะแบ่งเป็นข้อเขียนและปากเปล่า ข้อ
 เขียนจะประกอบด้วยกร่างและวิเคราะห์ปัญหา ข้อสอบปากเปล่าจะเป็นคำถาม
 เกี่ยวกับคดีต่างๆ และคำถามทั่วไป

คนที่สอบผ่านอาจจะตัดสินใจเป็นผู้พิพากษา อัยการ หรือ
 ทนายความ ขึ้นอยู่กับความชอบในแต่ละสาขาที่ได้ฝึกในระยะ 2 ปี

เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะไม่ใช่ข้าราชการ
 แต่ได้รับเงินเดือนจากรัฐบาลเป็นจำนวนเงินใกล้เคียงกับข้าราชการที่จบปริญญาตรีที่
 เพิ่งเข้ารับราชการ มีการประกันสุขภาพ และสิทธิพิเศษอื่นๆ เหมือนข้าราชการ และ
 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องรักษาความลับของงานที่ตนเองได้เข้าไปรับรู้ในระหว่าง
 การฝึกอบรม²²

²¹ Ibid.

²² Ibid.

สำหรับสถาบันวิจัยและฝึกอบรมกฎหมายเป็นหน่วยงานของ ศาลสูง ผู้อำนวยการและผู้สอนจะได้รับการแต่งตั้งจากศาล ผู้สอบ 35 คน ออกจาก ศาลแพ่ง ศาลอาญา อัยการ และทนายความที่ทาศติอาญา รวมทั้งผู้มีประสบการณ์ใน คดีแพ่ง (Civil matters) อัยการและทนายความที่เข้ามาสอน โดยได้รับความ คำแนะนำและแต่งตั้งจากรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม และเนติบัณฑิตยสภา ผู้สอนจะมี ประสบการณ์ในวิชาชีพ 10 ปีขึ้นไป บางคนมีประสบการณ์ 20-30 ปี ผู้อำนวยการ สถาบัน มีอำนาจเต็มในการบริหารงาน แต่งงานการสอนและการจัดการศึกษาต้อง ปรึกษากับคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้สอนทั้งหมด ผู้อำนวยการจะขึ้นต่อหัวหน้า ศาลสูงตามกฎหมาย^{2 3}

^{2 3} Ibid.